

1.10.2024

OZNÁMENIE POSLANCOM

Vec: Petícia č. 0225/2024, ktorú predkladá Anna Ferreri, talianska štátna príslušníčka, vo veci údajného znečistenia životného prostredia údolí Venafro v Taliansku

1. Zhrnutie obsahu petície

Predkladateľka petície vyjadruje vážne obavy o stav životného prostredia v údolí Venafro v provincii Isernia, a to z dvoch dôvodov: prevádzka tepelnej elektrárne HERAmbiente a výroba v cementárni Colacem S. p. a. Upozorňuje, že z výsledkov epidemiologickej štúdie z júla 2022, zo správy okresného prokurátora Isernie a správy ISPRA z decembra 2022 vyplývajú viaceré závažné problémy, ako napríklad prekročenie limitov častíc PM10 či kontaminácia životného prostredia. Napriek tomu, že sa pripisujú najmä spomínaným dvom zariadeniam, žiadny vnútroštátny orgán neprijal opatrenia potrebné na zlepšenie situácie. Podľa predkladateľky petície vedenie správneho regiónu nepozastavilo prevádzku týchto zariadení a neiniciovalo postup preskúmania integrovaných environmentálnych povolení v niektorej z týchto prevádzok. Nepožiadalo ani o vypracovanie posúdenia vplyvu na zdravie. Neboli podniknuté žiadne kroky v otázke revízie emisných limitov tak, aby zodpovedali právnym predpisom EÚ, ani v otázke využitia rôznych techník na podstatné zníženie emisií. Vedenie správneho regiónu nevykonalo požadované kontroly a inšpekcie v plnom rozsahu: jednak pravidelné opatrenia, ktoré vyžaduje ARPA, a tiež efektívne monitorovanie životného prostredia na prítomnosť dioxínov, furánov a PCB. Rovnako nedošlo ani ku klasifikácii trosky a popola požadovanej v nariadení (EÚ) 2017/997. Predkladateľka petície kritizuje aj nečinnosť miestnych zastupiteľstiev, ktoré neboli proaktívne a neplnili funkciu dozorného orgánu, či ministerstva životného prostredia. Pochybuje o tom, že sú splnené ustanovenia článkov 8, 15, 16 a 17 smernice 2010/75/EÚ, článku 6 smernice 2004/35/ES a nariadenia (EÚ) 2017/997. Záverom vyzýva Parlament, aby overil, či má správny región Molise aktualizovaný register onkologických ochorení tak, aby spĺňal ustanovenia nariadení EÚ týkajúcich sa údajov.

2. Prípustnosť

Petícia bola uznaná ako prípustná 29. mája 2024. Európsky parlament požiadal Komisiu o poskytnutie informácií (článok 233 ods. 5 rokovacieho poriadku).

3. Odpoveď Komisie doručená 1. októbra 2024

Táto petícia sa týka údajných nedostatkov na strane orgánov regiónu Molise, ktoré sú zodpovedné za overovanie environmentálneho súladu zariadení (na energetické zhodnocovanie odpadu HERAmbiente a cementárne Colacem S.p.A) s právnymi aktmi EÚ: smernicou 2010/75/EÚ, smernicou 2004/35/ES a nariadením (EÚ) 2017/997. Petícia sa zaoberá aj kvalitou ovzdušia v oblasti Venafro.

Smernica 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách¹

Spaľovne odpadu, ako aj cementárne uvedené v petícii patria do rozsahu pôsobnosti prílohy I k smernici o priemyselných emisiách². Musia byť držiteľmi povolenia udeleného v súlade so smernicou o priemyselných emisiách a príslušnými závermi o najlepších dostupných technikách³.

V prípade cementárne Colacem S.p.A bolo prvé povolenie pre toto zariadenie z roku 2015 niekoľkokrát aktualizované, a to aj v roku 2024.

Pokiaľ ide o zariadenie na energetické zhodnocovanie odpadu HERAmbiente, povolenie z roku 2015 sa v súčasnosti aktualizuje.

Verejne dostupné informácie neumožňujú Komisii overiť, či sú emisné limity pre tieto dve zariadenia v súlade s príslušnými závermi o BAT. Komisia sa preto s cieľom overiť tieto údaje obráti na talianske orgány.

Smernica 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe⁴

Obec Venafro patrí do zóny kvality ovzdušia (ZON.IT1403). Na okraji obce je jedna monitorovacia stanica (SPO.IT1962A), ktorá monitoruje výskyt arzénu, benzénu, benzo(a)pyrénu, kadmia, olova, niklu, oxidu dusičitého a tuhých častíc (PM_{2,5} a PM₁₀). Podľa najnovších dostupných údajov, ktoré talianske orgány nahlásili za posledné tri roky (2020 – 2022), táto zóna kvality ovzdušia hlásila prekročenia dennej limitnej hodnoty pre PM₁₀.

Keďže Taliansko nedodržalo limitné hodnoty kvality ovzdušia v súvislosti s PM₁₀, Komisia začala proti Taliansku postup v prípade nesplnenia povinnosti za porušenie smernice

¹Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17.

²Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia), Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17 – 119. Zmenená smernicou (EÚ) 2024/1785 z 24. apríla 2024 (Ú. v. EÚ L 1785, 15.7.2024).

³Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2019/2010 z 12. novembra 2019, ktorým sa podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách stanovujú závery o najlepších dostupných technikách (BAT) pre spaľovanie odpadu (Ú. v. EÚ L 312, 3.12.2019). Vykonávacie rozhodnutie Komisie 2013/163/EÚ z 26. marca 2013, ktorým sa stanovujú závery o najlepších dostupných technikách (BAT) podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách na výrobu cementu, vápna a oxidu horečnatého (Ú. v. EÚ L 100, 9.4.2013).

⁴Ú. v. EÚ L 152, 11.6.2008, s. 1 – 44.

2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe.

Súdny dvor Európskej únie vydal 10. novembra 2020 rozsudok vo veci C-644/18 *Komisia/Taliansko*.⁵ Súdny dvor vyhlásil, že Taliansko nedodržalo článok 13 v spojení s prílohou XI smernice z dôvodu systematického a pretrvávajúceho prekročovania limitných hodnôt stanovených pre PM₁₀ v niektorých zónach kvality ovzdušia, a že Taliansko si tým, že od 11. júna 2010 neprijalo primerané opatrenia na zabezpečenie dodržiavania limitných hodnôt PM₁₀ vo všetkých týchto zónach, nesplnilo svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 23 ods. 1 smernice, a to samostatne a v spojení s prílohou XV oddielom A tejto smernice, a najmä povinnosť stanovenú v článku 23 ods. 1 druhom pododseku tejto smernice, t. j. zabezpečiť, aby sa v plánoch kvality ovzdušia stanovili vhodné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa obdobie prekročenia limitných hodnôt čo najviac skrátilo.

Keďže Komisia zistila, že porušenia zistené Súdnym dvorom pretrvávajú, 13. marca 2024 bola Taliansku zaslaná formálna výzva podľa článku 260 ZFEÚ.

Komisia je aj naďalej v kontakte s talianskymi orgánmi a pozorne sleduje opatrenia, ktoré Taliansko zavádza alebo ktoré sú potrebné na zastavenie prekročovania limitnej hodnoty PM₁₀ v súlade s uvedeným rozsudkom. To si vyžaduje systémové opatrenia, ktoré by mali mať širšie účinky aj v zónach, v ktorých nedochádza k takému porušovaniu predpisov, ako je to v prípade zóny kvality ovzdušia, ktorá zahŕňa obec Venafro.

Komisia očakáva, že opatrenia prijaté talianskymi orgánmi na vyriešenie prípadov nesplnenia povinnosti prekročia rámec týchto postupov a zabezpečia úplné a účinné vykonávanie smerníc o kvalite okolitého ovzdušia v celom Taliansku.

Smernica 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti⁶

V smernici o environmentálnej zodpovednosti⁷ sa od prevádzkovateľov vyžaduje, aby napravili prípady environmentálnych škôd, ktoré zodpovedajú kritériám smernice, a aby zabránili vzniku takýchto škôd v prípade ich bezprostrednej hrozby.

Vykonávanie smernice o environmentálnej zodpovednosti je v prvom rade úlohou vnútroštátnych orgánov. Komisia nepozná konkrétne okolnosti prípadu opísaného v petícii, a preto sa k nemu nemôže vyjadriť.

Smernica o environmentálnej zodpovednosti konkrétne oprávňuje zainteresované alebo (pravdepodobne) dotknuté strany požadovať od príslušných vnútroštátnych orgánov, aby konali. Na tento účel musia predložiť orgánom svoje pripomienky s primeranými podpornými dôkazmi. Ak sú kritériá smernice splnené, príslušný vnútroštátny orgán má povinnosť presadzovať smernicu o environmentálnej zodpovednosti. V prípade nečinnosti majú aj zainteresované alebo (pravdepodobne) dotknuté strany prístup k súdnym prostriedkom nápravy.

Nariadenie 2017/997 o novej klasifikácii trosky a spodného popola produkovaných

⁵ CURIA – Zoznam výsledkov (europa.eu).

⁶Ú. v. EÚ L 143, 30.4.2004, s. 56 – 75.

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES z 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd, Ú. v. EÚ L 143, 30.4.2004, s. 56 – 75.

*spaľovňami*⁸

Rámcová smernica o odpade⁹ je kľúčovým legislatívnym dokumentom o odpade na úrovni EÚ a vymedzuje pojem „nebezpečný odpad“ v článku 3 ods. 2 ako „odpad, ktorý má jednu alebo viac nebezpečných vlastností uvedených v prílohe III“.

Vlastnosti odpadu, ktoré spôsobujú, že je nebezpečný, boli prispôbené na základe vedeckého pokroku nariadením Komisie (EÚ) č. 1357/2014, ktoré sa uplatňuje od 1. júna 2015, a nariadením Rady (EÚ) 2017/997, ktoré sa uplatňuje od 5. júla 2018. V druhom uvedenom nariadení sa zmenila príloha III v ktorej sa uvádzajú podrobnejšie informácie o tom, ako klasifikovať odpad podľa nebezpečnosti pre životné prostredie. Treba zdôrazniť, že toto nariadenie sa netýka len trosky, ale odpadu vo všeobecnosti.

Vykonávanie právnych predpisov EÚ spočíva predovšetkým na vnútroštátnych orgánoch, treba však poznamenať, že nariadenia EÚ sú priamo uplatniteľné v členských štátoch bez transpozície do vnútroštátnych právnych predpisov. Talianska vyhláška č. 152/2006, ktorou sa do vnútroštátnych právnych predpisov transponovala rámcová smernica o odpade, bola v roku 2020 zmenená tak, aby odkazovala priamo na prílohu III k rámcovej smernici o odpade, pokiaľ ide o charakterizáciu nebezpečného odpadu. Členské štáty by mali zabezpečiť, aby odpad vykazujúci vlastnosti spĺňajúce kritériá „ekotoxického odpadu“ HP14 bol riadne klasifikovaný.

Komisia nemá k dispozícii podrobné informácie o tom, ako bol odpad, ktorého sa petícia týka, klasifikovaný.

Register onkologických ochorení

Ako bolo oznámené v rámci akčného plánu nulového znečistenia¹⁰, Európsky register nerovností v oblasti onkologických ochorení (ECIR)¹¹ slúži ako komplexný nástroj na integráciu ukazovateľov environmentálnych rizikových faktorov rakoviny a súvisiacej záťaž. Medzi tieto faktory patria tuhé častice, karcinogény pri práci, radón, znečistenie vnútorného ovzdušia a sekundárny tabakový dym. V údajoch ECIR sa zdôrazňuje významná úloha environmentálnych determinantov pri výskyte rakoviny, čím sa posilňuje potreba cielených intervencií na úrovni EÚ, vnútroštátnej a miestnej úrovni s cieľom zmierniť znečistenie životného prostredia a riešiť rozdiely v oblasti zdravia. Takmer všetky európske registre onkologických ochorení založené na populácii sú členmi Európskej siete registrov onkologických ochorení (ENCR)¹². Provincia Isernia patrí pod register onkologických ochorení v Molise, ktorý však ešte nie je súčasťou ENCR. Historické údaje z tohto registra preto ešte nie sú k dispozícii v Európskom informačnom systéme o rakovine (ECIS)¹³.

Záver

V súlade so svojím strategickým prístupom¹⁴ Komisia v rámci svojho úsilia o presadzovanie

⁸Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2017, s. 1 – 4.

⁹ Smernica 2008/98/ES o odpade zmenená smernicou (EÚ) 2018/851, EUR-Lex – 02008L0098 – 20180705 – SK – EUR-Lex (europa.eu).

¹⁰ https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan_sk

¹¹ <https://cancer-inequalities.jrc.ec.europa.eu/>

¹² <https://www.enrcr.eu/>.

¹³ <https://ecis.jrc.ec.europa.eu/>, ECIS sa opiera o údaje poskytnuté členmi ENCR.

¹⁴ Oznámenie Komisie o práve EÚ: Lepšie výsledky pomocou lepšieho uplatňovania práva, (2017/C/18/02), Ú.

práva uprednostňuje prípady, ktoré poukazujú na systémové porušovanie práva EÚ v členskom štáte.

Komisia v prípade, na ktorý poukazuje navrhovateľ, nemá v tejto fáze k dispozícii údaje, ktoré by naznačovali takéto systémové porušenie smernice o priemyselných emisiách. Vzhľadom na ťažkosti s analýzou dostupných povolení zariadení Colacem S.P.A a HERAmbiente sa však Komisia obráti na príslušné orgány v Taliansku.

Primárnu zodpovednosť za správne vykonávanie právnych predpisov EÚ nesú vo všeobecnosti príslušné orgány v Taliansku¹⁵ a musia tiež poskytnúť prístup k vnútroštátnym postupom preskúmania.

Podobne majú vnútroštátne sudy najlepšie predpoklady na účinné uplatňovanie práva EÚ v prípadoch individuálnej povahy, ako aj na poskytnutie osobitných prostriedkov nápravy alebo v prípade potreby prijatie predbežných opatrení.

Európska komisia ako strážkyňa zmlúv zabezpečuje správnu transpozíciu pravidiel EÚ na vnútroštátnej úrovni, pravidelne hodnotí vykonávanie právnych predpisov EÚ členskými štátmi a prijíma opatrenia v prípadoch, ktoré vedú k akejkoľvek otázke širšej zásady, pričom poukazuje na existenciu všeobecného protiprávneho postupu alebo systematického nedodržavania práva EÚ.

v. EÚ C 18, 19.1.2017, s. 10 – 20.

¹⁵ <https://www.regione.molise.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/5>